

Mijn kroniek 1961

Aan de noordrand van Maastricht - die prachtige ouwe stad, nog net in Nederland, doorsneden door de grillige Maas - heb ik als ukkepuk rondgelopen, nadat ik me op een snikhete dag eind juli 1948 van mijn moedertje had losgemaakt en naar buiten was gewerkt in het achterhuis van mijn opa aan de Helstraat in de schaduw van de oude basiliek. Twee maanden te vroeg, maar onze oude huisdokter Strijkers bekeek het resultaat van een moeizame bevalling, 2000 gram zwaar, en schudde zijn hoofd. "Neen", sprak hij, "Hij hoeft niet in de couveuse, mevrouw, in zo'n koud, modern en technisch apparaat. Een baby heeft vooral zijn moeder nodig.

Leg Laurke dus tussen goed ingepakte warme kruiken in een krap wiegje en zodra hij zich luidkeels meldt: "Aon de boors, mevrouw" "Aan de borst, mevrouw, tot hij zat is. En zo telkens

weer. Linksom en rechtsom: U weet hoe dat gaat en moet. En binnen zes

weken, twee maandjes misschien, is deze kleine schreeuwlelijk een wolk van een baby." En zo geschiedde en na zes weken legde mijn moeder me voorzichtig in de 'kouts', de kinderkoets en ging trots met haar tweede zoon de straat op, vanuit de Helstraat, het Onze Lieve Vrouweplein op en misschien tot aan de Wolfstraat, waar zij twee bejaarde buurvrouwen trof, die hun heksenneuzen nieuwsgierig onder de kap staken om de nieuwe Maastrichtenaar te bewonderen. Dat viel tegen! "Foj, foj, foj", riepen ze hoog en schril en staken een wijzende vinger op. "Wie gaat er nu met een pasgeboren wicht aan de wandel, terwijl de 'r' in de maand is en het al behoorlijk kil begint te worden? Dat is onverantwoord gekkenwerk!!" Hevig geschrokken, totaal ontdaan en heftig snikkend rende mijn moeder achter de 'wagel' terug naar huis, Helstraat 6, om daar door haar eigen, invalide moeder getroost te worden...

Helstraat met zicht op Heloort circa 1905

Haar derde kind, opnieuw een zoon, kreeg mijn moeder, alweer een jaar later in een beschermde omgeving na die eerdere moeilijke bevalling, in **Villa Kanjel** aan de Meerssenerweg in M. Een prachtig negentiende-eeuws pand uit de reeks woonhuizen voor de kinderen van de steenrijke keramiekfamilie Regout, dat intussen de bestemming rust- en opvangtehuis had gekregen. En een jaar en drie maanden later, begin jaren vijftig kwam het vierde kind alweer, tot haar geweldige blijdschap eindelijk een meisje, weer geboren in het achterhuis aan de Helstraat 6. De laatste van de reeks van vijf, opnieuw een meisje, werd opnieuw ruim een jaar later geboren, nu in het huis aan de President Rooseveltlaan 52 aan de uiterste noordrand van het toenmalige Maastricht. Van haar heb ik een onuitwisbaar beeld in mijn herinnering, kijkend in haar wiegje, zie ik een kopje met donker haar en een zwarte vlek op het voorhoofd, een geronnen bloedkorst, daar achtergebleven na alweer een moeilijke bevalling, ondersteund door ‘lepels’ of de ‘tang’. Ik hoor in die tijd mijn vader Sjeng aan ons, kinderen, vertellen, dat Mamma na de komst van de baby in bed moest blijven, omdat “de ooievaar haar had gebeten”. Vanuit de binnenstad van Maastricht was ons gezin dus naar de noordrand van Maastricht verhuisd, waar totnutoe de mooiste jaren van mijn prille leven begonnen.

Villa Kanjel aan de Meersenerweg

Groene lint

De autoweg is weg! Sinds de peperdure aanleg van de dubbele tunnelbuis en de aanleg van het groene lint op de plek waar jarenlang de auto's, komende van de grote Noord-Zuid-autoweg A2 of juist ernaar toe rijdende, voorbij sjokten in rokende files, een keer of vier, vijf stoppend voor verkeerslichten en dan weer optrekkend tot ze eindelijk weer vol op het gas konden richting Eijsden en Liège, is het

daar eindelijk weer net zo stil en fris als in de tijd dat ik daar woonde ongeveer van 1951 tot 1962 aan de Kolonel Millerstraat 52. Een gedegradeerde straat aan de noordrand van Maastricht, omdat ons adres eerst President Rooseveltlaan 52 heette. Maar dat was te hoog gegrepen in de tijd, toen in alle lagen van de samenleving de dankbaarheid jegens Amerika, het Amerikaanse leger en de Amerikanen sowieso mateloos was vanwege de bevrijding van ons land door de westerse coalitie van Amerikanen, Britten, Canadezen en Polen en het weggagen van de gehate ‘moffen’, de Duitse soldaten van Hitlers Wehrmacht en de rest van de nazi-kliek.

Suikerbieten

Een simpel straatje van 10-12 woonblokken van drie verdiepingen in baksteen langs braakliggende akkers vol doorgesloten suikerbieten. Die ‘sòkkerkrote’ zoals mijn vier zusjes en broers ze noemden, holden wij met Sint Maarten, begin november, altijd uit om er een kaarsje in te zetten. Loodzware lampions waren het, maar wel stevige, die de gure herfstwind maar moeilijk kon uitblazen.

In deze omgeving, waarin de overkant van onze straat gedomineerd werd door Bijvoet, Melde, Kropaar, Kruipertjes en andere wilde planten van voor het glyfosaat-tijdperk bracht ik mijn vroegste jeugd door met het graven van hutten in de löss, het opbouwen van vuurtjes van dode takken, afvalhout en droog gras. In de nog hete as van die vuurtjes poften we van huis meegebrachte aardappels.

Liegersjaol

De ‘bewaar’-school en de lagere school, een paar honderd meter verder de wijk in gelegen, gingen daar aan mij voorbij. De eerste echte school, de ‘liegersjaol’ zat mij als een aangemeten jas en daarom dacht mijn vader, zelf de MULO gehaald met goede punten, dat de HBS aan de Prof. Pieter Willemsstraat, de PPW, niet goed genoeg voor mij was. Het was in die tijd nog net traditie dat van grote katholieke gezinnen de tweede zoon aan de kerk werd afgestaan als kandidaat-pater-priester/wereldheer. En dat werd ik dus. Vanwege mijn schoolresultaten, hoe middeleeuws eigenlijk. **Want roeping?** Ik

herinner mij het niet, al werd ik voor mijn broers en zussen al snel “ut päöterke”.

Limmel

Dit was in korte trekken het culturele, biologische, geografische en natuurlijke plekje op deze planeet van waaruit ik begin september 1960 naar Rolduc vertrok. Dat ging zo: aan de noordkant van ons vierkante wijkje, waar een afslag van de lange Meerssenerweg langs en over het spoor ging richting de Maas en het centrum van de stad, ging diezelfde weg de andere kant op rechtdoor naar Meerssen, tussen Limmel en de wijk Nazareth door. Bij het begin van deze wijk aan de rechterkant van de weg stond een spijker- en draadnagelfabriekje met een kleine parkeerplek ervoor. Precies daar stopte in de middag of de vroege avond een ‘**autobus**’, nu zouden we touringcar zeggen, die via een vaste route door Zuid-Limburg leerlingen van Rolduc ophaalde om ze naar die oude abdij achter Kerkrade te brengen. Zo ging het de eerste jaren. Ik moet een klein koffertje bij me gehad hebben met kleren en ‘lievend’, dat is de Maastrichtse term voor linnengoed/ondergoed, maar daar heb ik geen herinnering aan. Ik hoor wel mijn moeder nog een beetje mopperen, dat ze allemaal nieuwe handdoeken en washandjes moest gaan kopen en toiletpullen.

Heuvelland

Zo toerden we geruime tijd door het Limburgse heuvelland in een steeds voller wordende bus. Hoe ik de eerste keer op het voorplein uitstapte en met de hele groep naar de slaapzaal van Klein Rolduc werd gedirigeerd, ik zie het niet meer voor me, maar ik weet wel nog hoe Rolduc die eerste dagen rook en ook dat het er kil was, soms koud. Rolduc rook naar versgebakken broodjes, naar zeep en naar boenwas.

Strozak

Ik heb geen seconde heimwee gehad. Die eerste avond kroop ik in mijn bed onder voldoende dekens en op een strozak, die mij al snel

paste als een lekker krappe hondenmand. Ik trok mijn groenwit-gestreepte voetbalkousen aan en een flanellen pyjama en sliep als een roos. **Mijn eerste Rolducse droom** heb ik nooit vergeten: ik zag twee mooie vrouwenborsten (die van mijn moeder? Van twaalf jaar geleden?) en met dat beeld voor ogen voelde ik me sterk en beschermd en geliefd. Elders in de chambretten op de slaapzaal lagen al jongetjes te huilen of zachtjes te snikken. In de eerste zes weken van mijn Rolducs verblijf gingen twee van mijn klasgenoten van de lagere school in het Wijckerveld naar huis vanwege ernstige heimwee.

De kroniek van het schooljaar 1960/1961 begint op woensdag 6 september en de kronikeur is Leraar Frans Jan A.C. Lenders, een jonge 'heer' met een zeker temperament en vooral met een zeer fraaie, overtuigende uitspraak van de Franse taal. Nooit saai in zijn lessen. *À la bonne heure* dus! Hij neigt in zijn schrijfstijl naar het versierende, het quasi literaire en dat doet goed aan. Nooit saai, zoals ik al zei. Zijn eerste opmerking op 6 september gaat over de restauratie van de toren. Tja, je komt het voorplein op en wordt omhelsd door acht eeuwen relikwie en daar staat me die toren nog steeds in de steigers en is het hoge hekwerk, lees rasterwerk, aan de voet van de bouw, ook nog steeds aanwezig. Bovendien heeft de bouwhersteller op aanwijzing van de architect van de restauratie verkeerde, historisch niet te verantwoorden stenen gebruikt bij het afwerken van de galmgaten en heeft Monumentenzorg moeten ingrijpen. Zo duurt het nog langer eer het pronkstuk van de abdij hersteld is. De oprukkende flats van het Rolduckerveld worden ook aangestipt, gelukkig niet zo uitgebreid verwenst als in de aanhef van de kroniek van een jaar eerder. En verder gaat het over de nieuwe aanleg van het voetbalveld van Rolduc. In plaats van gewoon gras bevindt zich vanaf dit jaar een soort gravel op het veld. Regenwater wordt weggepompt door een ingenieus buizensysteem op enige diepte in de sintellaag en bla bla bla. Maar wel een unieke aanpak zonder kunstgras en rubberstrooisel.

Hee: **De kleine zusters van St. Jozef**, sinds jaar en dag de zeer gewaardeerde huishoudsters van Rolduc hoeven niet meer door een pijp van gesteven linnen de wereld in te kijken en zijn veel beter

herkenbaar, ook als je niet recht voor hen staat. Hun kappen, die wel wat weg hadden van een minimotorkap uit de jaren vijftig, zijn verdwenen en vervangen door een veel smallere wit gesteven randjes met een zwart sluiertje eraan. Omdat twee van mijn tantes, oudere zussen van mijn vader, Zuster Lamberto en Zuster Mariëtte, tante Lies en Leen, toen ze nog in de wereld verbleven, ook van de Kleine Zusters enz. waren, heb ik deze zeer modieuze ingreep in hun kloosterkleding van nabij meegemaakt en gehoord hoe blij ze ermee waren. “En het is alsof deze, materieel geringe verandering ook psychologisch haar uitwerking niet heeft gemist”, aldus de wat deftige taal van de kroniek, want de zusters zijn anders: natuurlijker, gewoner, menselijker.” Ik zou geschreven hebben: “**Verrek, Sjarel, het zijn toch net vrouwen**”, maar dat durft een celibataire Heer natuurlijk niet over zijn lotgenotes te zeggen.

Uitje

En dan komen de mutaties in het lerarenkorps. Een enkeling is chronisch ziek geworden, een ander verdwijnt naar de missie in Nieuw-Guinea. Nog een gaat met pensioen of krijgt een andere functie, lang niet zo leuk als het onderwijs. Maar er komen ook nieuwe lesgevendenden bij, zoals een klein, enigszins bolrond mannetje, altijd met een lach of een glimlach op het gezellige gezicht. Met een stijfdeftig Hollands, randstads taalgebruik, dat vaak streng overkwam en toch met humor. Klassieke talen was zijn pakkie-an en dat ging hem goed af met de Anabasis van Xenofon, maar pas in mijn tweede jaar. Leo Wijnen krijgt hulp bij het doceren van het vakgebied Nederlands, Het Frans in de eerste twee klassen wordt niet langer door onbevoegden gedoceerd. Ter zake bevoegden hebben geconstateerd dat leraar Latijn en geschiedenis Schrijen goed lesgeeft in Latijn, onbevoegd weliswaar, maar hij kan zo door. Er ondersteuning van de lessen Frans arriveert een academicus en zo blijft het pappen en nathouden op een school, die toen toch een uitstekende naam had. En dan zijn er nog twee figuren, die niets met het onderwijs te maken hebben, maar ingezet worden bij het in bedwang houden van ruim vierhonderd bengels in de opgroeiende leeftijd. De

eerste is ‘**Mhr. Gijsen**’, jawel de latere, omstreden bisschop van Roermond. Hij maakt een carrièremove en wordt benoemd tot onderprefect van Klein Rolduc, een eerste treetje onderaan de ladder van de geestelijke heren met gezag. Op ons, bangelijke en soms ontredderde eerstejaars maakte hij al meteen indruk op het moment van het einde van een speelkwartier buiten op de cour van Klein-Rolduc. Hij ging boven aan de trapjes staan voor de toilethokjes, klapte hard in zijn grote handen en riep met luide stem: “**Mond houden en in de rij gaan staan.**” Duidelijker kon niet. Iedereen wist wat hem te doen stond en deed dat dan ook. Ik kan me niet herinneren, dat hij iemand aan zijn oren trekkend in de rij heeft gesleurd, al klonk zijn stem er wel naar. De tweede beginneling in herenkringen was ‘Mhr. Kurris’, een klein mens, immer onberispelijk in boord en toog. Hij begint meteen na zijn wijding en “zó uit het veilig seminarie stappend” onder aan de loopbaanladder zonder nog in de buurt van de eerste tree te komen als surveillant voor twee jaar, oppasser, in-de-gatenhouder van de jongens en de bengels, overal aanwezig, waar de prefecten hem hebben wilde. Met zijn zachte stem en zijn bescheiden oogopslag kwam hij erg verlegen over. Ik was toen 12 hij 24, denk ik. Ik was na zes jaar weg uit de opleiding tot geestelijke, maar hij bleef en maakte een indrukwekkende carrière door zich te verdiepen in de kerkmuziek, met name het Gregoriaans. Ongeveer 40 jaar later kwam ik hem weer tegen in de sacristie en de kruisgang van de O.L.Vrouwe-basiliek in Maastricht, hij als pastoor, **mgr. dr. Fons Kurris** en ik als lid van het Gregoriaans koor Schola Nova. Het kan verkeren. En zo stond iedereen klaar om op woensdag 7 september aan het eerste jaar van de ‘roaring sixties’ te beginnen. Nog een opmerking: bij de bespreking van de lerarenkorpsmutaties heeft de redactie van het jaarboek gemeend een drietal foto’s te moeten plaatsen, aan de kleding te zien betreft het een jonge geestelijke en een middelbare en een oudere leek. Zonder onderschrift. Het is niet de eerste keer, dat ik in de bespreking van de kronieken daarop wijs. Het heeft geen enkele zin, want er komen geen jaarboeken meer uit en de schrijvers van deze kronieken zijn overleden, als ik goed geïnformeerd ben.

Woensdag 7 september dus. Het schooljaar begint op die dag om acht uur 's ochtends met een Plechtige Mis (met hoofdletters, nog steeds) ter ere van de Heilige Geest (maar dan in het Latijn) en de bel op de herengang heeft iedereen om kwart voor zeven uit zijn bed geluid. Om 10 uur staat de hoofdleraar, later klassenleraar klaar voor de eerste les over het rooster, studietips en ook kennismaking en misschien al namen oefenen. 's Ochtends zijn er dan nog twee lessen van drie kwartier, maar in de middag is alles al normaal: twee lessen van vijftig minuten en drie kwartier studie en om 21 uur avondgebed en onder de wol. Dat gold niet voor twee nieuwkomers, die zich een dag vergist hadden in de datum einde vakantie en dus pas 's middags op de eerste schooldag ten tonele verschenen. Nee, natuurlijk niet: hun namen worden niet genoemd hier, maar ik was in elk geval niet een van de twee. Mijn allereerste hoofdleraar van klas Gym I B was Johannes Rouwet enkele maanden na zijn wijding al benoemd tot leraar op Rolduc eind juli 1946. Eindelijk een classicus die wél binnen een acceptabele tijd in Nijmegen afstudeerde in de klassieke talen in 1953, maar wel in 1964 ook het bijbaantje van rector van Huize Mariënwaard in Limmel opgespeld kreeg en ook verbonden werd aan het Bisschoppelijk Museum in Maastricht. Na het verdwijnen van Rolduc als gymnasium werd hij docent aan het Seminarie Rolduc (het groot seminarie van bisschop Gijsen) en inventarisator van het kerkelijk kunstbezit. Rouwètje, zoals wij hem noemden, was een rustig man voor de klas, maar kon toch venijnig uit zijn slof schieten, als hem iets niet beviel. Hij had een beetje gele teint en kort zwart haar, maar had geen Oosterse achtergrond voor zover ik weet. Hij leidde ons door de eerste beginselen van de Latijnse grammatica met zijn vijf declinaties (verbuigingen in naamvallen), inclusief uitzonderingen, de geslachtsregels en de vier conjugaties, de ingewikkelde vervoeging van de Latijnse werkwoorden. Echt stampwerk voor een jong en fris geheugen zoals het mijne. Maar de meeste indruk, op mij tenminste, maakte Rouwètje met zijn introductie van hoe de Romeinen met de dichtkunst omgingen: de dichtregel die bij de kenners bekend staat als de jambische hexàmeter. Hier komt mijn allereerste: **“Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.”** Zo uit mijn hoofd, kun je nagaan. Daarboven is nog geen letter

weggevallen of vervaagd. Hoewel: bij naslag in mijn Vergiliustekst van J.B. Wolters, Groningen uit 1962 vallen twee dingen op. In vers 596 van boek 8 van de Aeneïs wordt het eerste woord gespeld als 'Quadripedante' met een 'i' in de tweede lettergreep in plaats van met een 'u', zoals ik me het woord uitdrukkelijk herinner. Welnu, dat heb ik uitgezocht: beide spellingen komen voor. Mijn goede oude woordenboek van J.B. Wolters alweer uit 1958 (voor 13 gulden negentig, maar dankzij de Missievereniging op de kop getikt voor tien gulden en twee kwartjes en op IV gym in gebruik genomen) geeft 'quadrupedans', maar mijn allerdikste Latijnse vertaalknol, de heruitgave van 'Der Neue Georges' (1913) in twee heerlijke, enorm dikke pillen, geeft 'quadri-' en dan staat er een strenge pijl en daarachter weer 'quadru'. Dat betekent: kijk maar gauw bij 'quadru', sufferdje of dummes arschloch, natuurlijk. Raadpleeg je internet en kom je in Engelstalige on-line-discussies terecht dan is het quadripedans voor en quadripedans na. Hieruit blijkt, dat de Engelse taal ook op oeroude talen zijn invloed laat gelden en dan blijkt weer dat de Britten en Amerikanen niet kunnen spellen. Ze weigeren gewoon netjes op te schrijven wat anderen horen dat ze zeggen. Laat maar!

Rouwètte tikte met een potlood op het hoekje van zijn leraarskatheder elke langere lettergreep van de versregel aan. In mijn oren klonk het als een wals: langkortkort, langkortkort enz.

Op de eerste zondag van het nieuwe schooljaar, elf september, is er 's avonds een lachfilm in de grote aula: Norman Wisdom in 'De Vierkante Recruit', een geweldige hit, en pas uitgebracht in 1959. In het Rolducs heet zo'n film een heimweefilm. Door hard te lachen smelt het zachte verdriet, maar, terecht opgemerkt door de kronikeur: als de dag erna de zon volop schijnt wil je als nieuweling natuurlijk veel liever met je vader en moeder in de achtertuin zitten. In deze dagen viel ook het dieptepunt van de Planta-affaire. Planta was de naam van een nieuwe margarine van de firma Unilever, waaraan een chemische stof was toegevoegd om de 'boter' in de pan minder te laten spatten. Ruim honderdduizend Nederlanders kregen last van een jeukende netelroosachtige huiduitslag met fikse koorts. Vier mensen kwamen te

overlijden en honderden moesten naar het ziekenhuis. Het duurde enkele weken, voordat men in de gaten had dat Planta de boosdoener was, maar toen werden rigoureuus alle margarines van Unilever verboden. Op heel Rolduc werd toen wekenlang varkensvet (reuzel) op het brood gesmeerd zoals in de grote Vasten. Er ontstond een enorme ophef en veel angst, maar wij nu als overlevers van de mondiale coronapandemie kijken daar niet meer zo van op. Het kostte Unilever wel 1,25 miljoen aan smartengeld, uitgekeerd aan 8000 **Planta-slachtoffers**. De naam verdween schielijk uit de supermarkten in opkomst en de koloniale warenwinkeltjes, behalve in België. De Belgen haalden de schouders op, net als de filosofen van Rolduc. Die gingen midden in de paniek rustig door met hun ontgroening van de ‘inferieuren’ door ze allerlei malle fratsen in Kerkrade te laten uithalen.

Op woensdag 21 september wordt het zo guur en koud buiten, dat de verwarming al aangaat op Rolduc. Niet dat het daardoor behaaglijk wordt in die oeroude abdij. In de studiezalen hangen lompe radiatoren van gietijzer dik in de verf gestreken, die het inderdaad een beetje aangenamer maken. In de kruisgangen blijf je rillen en voel je altijd de wind. Ook de slaapzalen komen niet echt op temperatuur, maar volgens de klassieke Hollandse norm hoeft dat ook niet. De eetzalen en de klaslokalen zijn weer wel beter van temperatuur, maar ook absoluut niet om naar huis te schrijven. En dan zijn er altijd nog van die stoere leraren die doodgemoedereerd de ramen openzetten tijdens de les als het buiten sneeuwt. Rolduc was niet voor koukleumen: voetbalkousen in bed, dus. Na vier dagen gaat de kachel weer uit: Op zondag 25 september is er een lekker zonnetje dat nog voldoende kracht heeft om de naderbij sluipende Koning Winter terug te jagen naar het noorden. En er komen zowaar al ouders op bezoek, hoewel dat met het oog op gewenning in den vreemde eigenlijk niet de bedoeling is en niet op prijs gesteld wordt door de Rolducse leiding.

Door het ijs

Ik weet niet of mijn ouders toen al stonden te trappelen om mij te zien: al bijna drie weken uit huis: tismewat. Het eerste bezoek dat ik me herinner moet veel later geweest zijn en was ook tegelijk historisch. Want wat gebeurde er? Terwijl ik met mijn vader en moeder zat te keuvelen over hoe het nu ging en of ik nog iets nodig had en hoe ik me voelde enz. enz. waren enkele meegekomen broers en zusjes de tuin ingelopen tussen de zuidflank van de kerk en Klein-Rolduc. Daar was een vijvertje met fonteintje in het midden van zeg drie bij drie meter in het vierkant. Op het water lag al een dun laagje ijs en natuurlijk wilde een van mijn zusjes gaan proberen of het ijs haar al zou dragen, dik genoeg was. Ze klom over het spijlenhekje en wilde toen voorzichtig naar het midden van het bevroren vijvertje lopen waar de pijp van de fontein uitstak. Ik was er niet bij, maar naar verluidt zakte ze al na twee stapjes door het flinterdunne ijs en verdween tot aan haar middel in het ijskoude water. Gelukkig kon ze zich aan het fonteintje vastgrijpen en werd ze door haar broers gered en weer terug over het hekje geholpen.

Handdoeken

Helemaal ingedraaid in mijn ‘vuile’ handdoeken uit de wastas, allemaal voorzien van mijn wasnummer 90, moest mijn zusje de barre tocht per bus en trein naar huis aanvaarden. Dat was rillen de hele weg lang. Ik heb haar ernaar gevraagd, maar van die aftocht weet ze zich weinig te herinneren. Het is ook niet duidelijk of mijn vader toen al de kleine Fiat 600 had, waarin hij lang gereden heeft. Hoe dat ook zij: Gemma herinnert zich behalve het onbetrouwbare ijs en het ijskoude water, waarin zij plofte, wel de aanblik van mijn chambrette op de zolder van Klein Rolduc. “Als een door mijn hersens gemaakte messcherpe foto: zo’n klein houten kamertje met een bed en een hoge smalle kast en overal die smetteloos witte gordijnen, die dicht konden.”

Kuiten

De maand september krijgt in de laatste twee weken een culturele toets. Op donderdag 15 september komt Nel Oosthout, in die dagen een zeer bekende podiumfiguur, een voordracht van in totaal anderhalf uur houden. “De onsterfelijke Dwazen” van Paul Gallico. Aan de beschrijving te zien een redelijk drakerige tekst, die ik mij ook niet herinner, waarschijnlijk omdat de nieuwkomertjes er niet bij mochten zijn. “Ze begrijpen het niet, kunnen de concentratie niet opbrengen om het allemaal te volgen en gaan dan zitten te kuiten en te kletsen en te giechelen.” De opvoedkunde van Rolduc in een notedop, terecht gebaseerd op jarenlange ervaring. Dit was het oordeel van de recensent van de ouderen: Nel bleef anderhalf uur boeien, alleen was de eerste helft te sober voorgedragen met ook nog enkele inzinkingen, terwijl de tweede helft veel beter ging.

Opera

De voordracht raakt uit, maar de opera voor de jeugd komt opzetten, want op dinsdag 27 september zit heel Rolduc minus de nieuwelingen al om 19.00 uur in de aula voor een LSO-concert met opera-fragmenten. Willy Huyts, verder onbekend, vermoedelijk een filosoof, mag er namens de kroniekschrijver iets van vinden en deze Willy is enthousiast: “Het ongeloofwaardige is dan vanavond toch gebeurd: voor het eerst sinds jaren wist het L.S.O. onze aandacht werkelijk te boeien, zij het dan ook met een aan de heel populaire kant gehouden opera-programma.” Er viel enthousiasme bij de orkestleden te bespeuren. Er werd op overtuigende wijze gemusiceerd, zowel in de orkeststukken als bij de begeleiding van twee solisten. De sopraan zong dan wel iets te ongenuanceerd en de tenor had een te kleine stem, maar niettemin alles bij elkaar een aangename avond. Zo’n recensie is niet ongeloofwaardig, maar gewoon ongelooflijk! Misschien heeft Rolduc zelf zijn artistieke en muzikale smaak gevonden: geen ronkende voordrachten meer, maar mooie operapassages. Vrijdag 30 september is de jaarlijkse dag van de röntgenfoto’s van de borstkas van iedereen. Twee leerlingen komen niet

door de controle en moeten naar een sanatorium. De vraag rijst of er niet intussen andere behandelingsopties voorhanden zijn. Kennelijk niet voor de pechvogelpatiënten van Dr. Appelman uit Heerlen.

Oktober

En dan is het al oktober. Veel daglicht verdwijnt achter de horizon, omdat de zon zich schijnbaar van dag tot dag verder terugtrekt van de evenaar naar het zuiden, richting Steenbokskeerkring. Onze ster komt steeds lager boven de zuidelijke horizon uit. De herfstkou valt in en dan is het vaak binnenblijven geblazen. Film kijken ligt voor de hand, als de avonden langer worden en de middagen korter. Ik herinner me dat de stemming ook gedrukker werd onder de jongens. En daar is de filmclub Lumière meteen in het eerste weekend van de oktobermaand 1 en 2 oktober. Twee locomotieffilms: op zaterdag is er een Engelse kleurenfilm over een ‘stoompje’, een leuke vondst van de kronikeur voor stoomlocomotiefje. Staat niet in mijn super dikke woordenboek, dus een neologisme voor de Nederlandse taal. Op zondag 2 oktober komt de filmclub met een locomotieffilm voor de ouderen, die telkens ‘de groten’ worden genoemd. Typisch kleinerend taalgebruik maar goed bedoeld, hoor. Deze Italiaanse film, “De Machinist” valt tegen en daarom is het beluisteren van het radioverslag van Leo Pagano de 250ste interland België-Nederland op de grote cour vanuit ‘de Hel van Deurne’ misschien wel een goede compensatie. Oranje wint met 4-1 van de Rode Duivels in een ‘geestloze’ dwz saaie wedstrijd, die weinig belangstelling geniet van de ‘jongens’ omdat het een prachte najaarszondag is met veel ouderbezoek. En toch blijft het op die manier rechtstreeks of live beluisteren van een voetbalwedstrijd op banken langs een groot plein met in de ramen een stuk of 4 luidsprekers een fenomeen, iets dat ik nu nog kan horen, zoals nu, nu ik het beschrijf. Op maandag 3 oktober beginnen de jaarlijkse leerlingenretraites, gegeven door de paters Redemptoristen uit Wittem aan klasgroepen. De lagere klassen tot 2 gym hebben een dag retraite, bestaande uit vier bijeenkomsten van een uur. De hogere klassen en de filosofie twee dagen. En er is vernieuwing. Er wordt niet gepreekt op de ouderwetse manier in een eenrichtingsoverdracht, maar er wordt ook een gesprek

aangegaan met de toehorende groep. Iedereen is er enthousiast over en er wordt veel minder geknikkebold op de achterste rijen. 's Avonds komt er een feestmaal op tafel en dan is er ook nog een wandeling naar Kerkrade met de hoofdleraar na het plechtig afsluiten. De kroniek geeft het hele schema van de retraite: mijn klas, 1b, was op zaterdag 5 november aan de beurt, maar vraag me niet waar het allemaal over ging. Dat heeft die PC in mijn dikke kop allang gedulliet. Een puntje van kritiek is er wel van de kronikleur: omdat klas na klas in de verdieping gaat in vergaderzaaltjes, is er veel lawaai in de grote gangen en buiten van 'loslopers' en anderen die al klaar zijn. Hij pleit voor een geschiktere plek buiten Rolduc. Dat is er nooit van gekomen, voor zover ik me kan herinneren.

Hoewel het eigen voetbalveld van Rolduc nog niet klaar is wordt er in oktober, in de herfst nog volop gevoetbald door de verschillende teams, maar dan wel elders. Het voetbalteam van Klein-Rolduc, dat een jaar eerder tegen een elftal van Richterich in het Rijnland, vlak over de grens, speelde en won, gaat opnieuw daar op bezoek en verliest dan met 1-2. Leuk, maar het wordt wel erg serieus becommentarieerd in de kroniek. Belangrijker is natuurlijk een dag later op zondag 9 oktober de wedstrijd van de filosofen tegen het team van het kleinseminarie, in Rolducs jargon Pantharei tegen de cour, middelbare scholieren tegen een stuk oudere en sterkere studenten. Ook buitenshuis op de groene grasmat van Rodasport. Ha, de cour won met 2-0 en dat terwijl de 'Kuuzjerie' een speler van Fortuna had ingehuurd en de cour zwaar was getroffen door een strafmaatregel tegen drie spelers, "omdat er zich iets had voorgedaan op het dortoir". Meer inhoudelijks lezen we niet dat dortoir-incident, maar het zou op wangedrag kunnen slaan in welk opzicht dan ook. En er is nog een derde voetbalwedstrijd van de Roda Jeugd tegen een jeugdelftal van de Passart, een buurt in het Heerlense stadsdeel Heerlerheide of Gen Heij. Met 3-2 gewonnen door Roda natuurlijk. **In die tijd (In illo tempore...) interesseerde het voetballen op Rolduc me werkelijk geen bal.** Ik was een heel klein kereltje met een dik hoofd en nul komma nul sportieve uitstraling. Ik vrat me vast in de leerboeken, vooral van de talen en geschiedenis. En bovendien was ik bezig om mijn

jonge, epistolaire stijl richting mijn ouders en het thuisfront van mijn broers en zussen te ontwikkelen. Daarbij ben ik in ieder geval een keer verschrikkelijk uit de bocht gevlogen ten gevolge van pocherij en plagerij, een erfelijke gedragsmodus bij vele leden van de uitgebreide familie Crouzen uit Maastricht. Zo schreef ik in een van mijn eerste brieven aan mijn vader en moeder ter geruststelling dat het eten op Rolduc mij goed smaakte, omdat het lekker was, misschien wel lekkerder dan **het Maastrichtse varkensvoer**. Zoiets moet er uit mijn pennetje zijn gevloeid. Die kreet ‘varkensvoer’ was in mijn hoofd gekomen door het schelden van de filosofen bij voetbalwedstrijden tegen de ‘cour’. Die lummelen scandeerden dan aan een stuk door: “de cour varkensvoer!” minutenlang met harde stem. Zo kwam die term in een van de eerste brieven aan mijn moeder terecht en tot de dag van vandaag schaam ik me er nog diep en diep voor. Later hoorde ik van mijn broers en zussen dat mijn arme moeder na de ontvangst en het lezen van die brief geruime tijd briesend van woede door het huis had gelopen ‘als een furie’ en dat ze niet wilde vertellen waarom. Mijn vader kreeg de brief toegestopt en die werd naar Rolduc gestuurd om deze lelijke en pijnlijke trap op mijn moeders moederziel aan de prefect te laten zien. (Moeder kookte werkelijk lekker en ik was echt de kleinste ‘fipper’ thuis aan tafel. Ik at altijd met smaak en zeurde nooit, dat ik iets niet lustte) En zo kwam het dat ik bij prefect Pennings werd geroepen en meteen verantwoording moest afleggen. Ik herinner me dat ik van schaamte en spijt ineenkromp en verschrikkelijk begon te huilen. Zo erg, dat hij mij begon te troosten, zelfs. Ik moet een lange excuusbrief aan mijn lieve moeder hebben geschreven over zo’n stomiteit. De zaak werd afgedaan en er werd over gezwegen, maar mijn spijt en schaamte zijn levenslang gebleven.

Op zaterdag 15 oktober komt het jaarboek van een jaar eerder in druk uit. Het wordt als een nieuw gebaar dit keer ook naar alle pastoors van het bisdom gestuurd. Zij hadden erover geklaagd dat zij zo slecht op de hoogte waren van hoe het met de opleiding van seminaristen op Rolduc ging.

Leraar Nederlands Pierre Heynen, nog geen vijftig jaar oud sukkelde al langer, en blijkt na onderzoek aan een ernstige ziekte te lijden. Er volgt een operatie. De kronieker wenst hem beterschap. Het fenomeen Missiezuster staat in het middelpunt van de viering van Missiezondag op zondag 23 oktober 1960. De Orde van Missionarissen van Naastenliefde opgericht door de Heilige Moeder Teresa bestaat al 10 jaar en ze heeft ook al de Nobelprijs voor de Vrede gekregen. En toch draait Rolduc twee dagen voor de zondag voor de hele populatie de aangrijpende missiezusterfilm 'Zuster Luc'. Ik kan me die film over het pijnlijke uittreden van een missiezuster uit haar klooster nog goed herinneren, al kan het zijn dat de film nog een paar jaar later opnieuw werd vertoond. Enkel op vrijdag was de film nog voor vertoning beschikbaar. De kronieker maakt van de gelegenheid gebruik om het vele, nuttige en levensreddende werk van kloostervrouwen in missielanden te bewieroken. Zuster worden? Een flauw gedoe! Is het begin van de discussie. De vraag hoe essentieel het klooster en de levenslange binding aan een orde is, wordt niet gesteld. Om van de aangrijpende historie van Zuster Luc te bekomen is het gauw halftrimester, mag iedereen een paar dagen naar huis op zaterdag 29 oktober tot woensdagavond 2 november. Nog voor die korte opschorting van het onderwijs wordt provisor Pie Houben, een forse dikke man met een zware inwendige bloeding naar het ziekenhuis gebracht. Deze leraar Duits (MO) die hoofd van de huishouding werd, wordt met spoed geopereerd en dan blijken er toch ernstige dingen aan de hand, die niet met naam genoemd worden. Begin november begint de eindsprint van het eerste trimester naar Kerstmis. Aanvankelijk gaat het slechter met Pie Houben: hij wordt bediend, zoals dat toen heette, maar krabbelt na enkele dagen toch weer op, al gaat zijn algeheel herstel toch maanden duren. De Rolducse Toneel Vereniging RTV zorgt rond die bange dagen voor de nodige vrolijkheid door de opvoering van het toneelsprookje 'De scepter van Koning Bombazijn. Een spannend sprookje dat zolang repertoire houdt op Rolduc dat ook ik daar de rol van de minister in mag spelen, maar dat duurt nog een paar jaar. Mijn allereerste toneelervaring: een zoete en spannende herinnering: "Geef acht!" "WAT? Acht scheerkwasten?", zomaar een flard van een stukje

toneeltekst, dat uit mijn hoofd valt. Niet belangrijk, maar in al zijn vaagheid leuk om aan te denken. En ik heb nog kiekjes van een veel latere voorstelling.

Het diner van vrijdag 7 november gaat bijna de mist in door een stroomstoring. Het duurt erg lang, voordat de diner-bel luidt en wat er op tafel komt is maar een deel van de maaltijd, dat deel dat gaar was op het moment van de black-out. Bijvoorbeeld warm vlees met jus. Op een vrijdag? Waarschijnlijk en vergissing van de kroniek. Vlees op vrijdag? Dat bestond toen nog niet. En als het hongerige jongensvolk de eetzaal binnenkomt, floept het licht weer aan. Dat zul je altijd zien. Hoongelach alom, natuurlijk. Echt Rolducs.

Op dinsdag 8 november wint **John Kennedy** de Amerikaanse presidentsverkiezingen met een paar duizend stemmen verschil van Richard Nixon. Een opmerkelijke vermelding in de kroniek van Rolduc, de allereerste over het resultaat van presidentsverkiezingen zo ver weg. De Nederlandse politieke verschuivingen door de jaren heen hebben de Kroniek nooit gehaald. Op 22 november 1963 wordt Kennedy in Dallas, Texas vermoord. Dat de man uit een belangrijke katholieke familie kwam zal wel geholpen hebben.

Rolduc organiseert een volleybaltoernooi als een soort generale repetitie voor deelname aan de intercollegiale volleybal op 20 november in Weert. Ondanks dat Rolduc het toernooi wint, gaan ze toch af in Weert met een derde plek achter Roermond, (eerste) en Sittard en dat laatste steekt. Achter de aartsrivaal geëindigd! De Mantoux-prik vervangt dit jaar definitief de röntgenfoto's bij de controle op tuberculose. De uitslag van de screening wordt met een grap afgedaan. In de Kroniek wordt vaker gezinspeeld op het vertrek van het Filosoficum uit Rolduc over enkele jaren. De kroniek maakt niet duidelijk wat de reden daarvan is. In het boek "Het vierde Rolduc" (vanaf blz 163) wordt gedetailleerd ingegaan op de omstandigheden waarom de filosofen weg wilden uit de oude abdij en een eigen plek in Heerlen wilden. Het laat zich in grote lijnen raden: een academische opleiding voor studenten is natuurlijk iets heel anders dan een middelbare school voor jongens. De kronikeur doet vooral lacherig over

dit probleem. Op maandag 21 november begint het te stinken op Rolduc. De grote, bovenste vijver van de vijf. Is totaal leeggelopen in één nacht. Een vlakte van riekende modder ligt bloot. Hoeveel karpers zouden bij dit onheil zijn omgekomen? Ik lees het niet, maar het moeten er veel zijn geweest. Zelf heb ik heel wat dagen en uren met een werphengeltje van drie tientjes op karper gevist, vooral in de bovenste vijver. Omdat de vijver midden in de nacht kennelijk vrij snel is leeggelopen door welke oorzaak dan ook, zijn de vissen op het droge of in de modder vrij snel gecrepeerd. Op vrijdag 25 november is het Sint Kathrien, het jaarlijkse feest van de filosofie. Het op een na laatste op Rolduc meldt de kroniek op een toon van: “Wanneer zijn we die vervelende kuuzje eindelijk kwijt?” Er is een feestdiner met een lekker stukje vlees met bisschoppelijke dispensatie vanwege de vrijdag en een grote rede van een oudere jongen, waarin maar weer eens met de filosofen de spot gedreven wordt. Het belangrijkste van deze feestdag is het toneelstuk dat de filosofen in de avond brengen. “Het Proces Douglas”. En tenslotte: door een onhandig toeval verschijnt zes gym in hun traditionele eindexamen/hooftklasser uitmonstering dat ook nogal spottend wordt besproken. “een schoenveter, die de plaats van een stropdas inneemt... De recensie van het filosofentoneel over de oplossing van een moordzaak wordt met een felicitatie afgesloten. Regisseur van het stuk is leraar Frans Jan Lenders, ook de kroniekschrijver van 1960-1961 en de zeer positieve recensent is Leo Wijnen, leraar Nederlands en ook lid van de Jaarboek-redactie en kroniekschrijver 1959-1960. Ons kent ons, dus. Dat is duidelijk.

Op zondag 27 november onverwachts nieuws van de Rolducse Athletiekclub, prachtig met ‘th’ gespeld, heel klassiek. De jonge atleten kapen op een toernooi in Schaesberg maar liefst vijf eerste prijzen weg. Ik bewaar goede herinneringen aan de Rolducse atletiek. Al was ik geen formeel lid, ik deed in latere jaren wel vaker mee aan loopwedstrijden, sprint en lange afstanden. Het gaf mijn ondermaats lijfje het nodige fysiek zelfvertrouwen en uithoudingsvermogen.

Op woensdag 30 november een van de allereerste berichten over de courraad in de kroniek. Een soort leerlingenparlement, vergaderend in

het openbaar en vooral de wensen van de jongens op het gebied van dagorde en studietijden, afgewisseld met recreatie. Ook dat is een voorteken van de ‘roaring sixties’ die nog zullen volgen, ook op Rolduc. De vaak zo gezellige en spannende decembermaand, de laatste van 1960 begint met een enorme blunder. De Culturele Jeugdvorming uit Kerkrade ‘tracteert’ de jongens van Rolduc op een uitvoering van een negentiende-eeuwse ‘zedenkomedie’ van de schrijfster Bosboom-Toussaint, ‘Majoor Frans’ gespeeld door Studio Amsterdam. Flarden van herinneringen zitten nog in mijn hoofd: een decor met heel veel deuren, onverstaanbaar gezeur in tekst en zo saai, dat het onbegrijpelijk werd. Culturele misgreep door “Melodramatisch geteut”, aldus een citaat uit het publiek. Tja, Majoor Frans, een brievenroman, staat ook in 2024 nog steeds op de lijst van aanbevolen boeken voor het vak Nederlands, als je tenminste het Internet mag geloven.

Stassen

Achteraf gezien is zaterdag 3 december een historische dag. Tekenleraar ‘Jimmy’ Stassen verleent geen voorrang op een kruispunt in de buurt van Boocholtz en raakt bij een **aanrijding** betrokken. Hij loopt snijwonden van glasscherven in zijn gezicht op en wordt opgenomen in het ziekenhuis van Kerkrade. De verwondingen zijn gelukkig niet ernstig, maar stel dat dit ernstig en wellicht fataal was afgelopen, dan had de toekomst van Rolduc en heel anders uit gezien. Stassen heeft bij het in stand houden van Rolduc als gebouwencomplex, zwaar bedreigd door mijnschade van de Domaniale Mijn van Kerkrade, een zeer belangrijke rol gespeeld.

Sinterklaas

Het is beestenweer, het weekend van 3 en 4 december en toch komen er ook heel wat ouders op bezoeken, beladen met cadeautjes en surprises voor hun jongens, die deze Sinterklaas niet naar huis gaan. Dat gebeurde mijzelf ook, in dit, mijn eerste jaar op Rolduc. In plaats

van thuis samen met mijn ouders en mijn vijf broers en zussen het heerlijke avondje door te brengen, blijf ik op Rolduc en mag te eniger tijd naar mijn chambret om te kijken of de goedheiligman ook wat voor mij heeft gebracht. Nou, reken maar van yes, want ik trof op mijn bed een grote golfkartonnen doos aan vol kado's en chocola en koeken en snoep. *Met tranen in de ogen en een hartje overlopend van dankbaarheid heb ik alles uitgepakt en ben onmiddellijk een mooie brief gaan schrijven. Deze Sinterklaasavond, de enige die ik alleen beleefde op mijn piepklein slaapkamertje, maakte zo'n indruk op me dat ik me het moment nog voor de geest kan halen.* Het was bij mijn weten ook de laatste keer, dat het Sinterklaasfeest last had van de ophokplicht. Er werd in de aula nog wel een Sinterklaasavond gelanceerd voor heel Rolduc met grappen en grollen. De kronikeur vond het geheel wat mat en kaal behalve de toezegging dat volgend jaar het Sinterklaasfeest weer thuis gevierd gaat worden. De Sinterklaasavond op Rolduc is ook de hernieuwde start van de VREE (het schoolblad Van Roda's Eigen Erf), gemaakt en volgeschreven door een groep jongens, de redactie, waartoe ik na enkele jaren ook ging behoren. Sinterklaas beloofde congé, een halve dag schoolvrij en dat gebaar werd al gelijk op maandagmiddag geïncasseerd, afgesloten met een spannende Hitchcock-film in de aula. Op donderdag 8 december valt het belangrijke Mariafeest van de Onbevleete Ontvangenis. Het is een teken van de tijd, dat dit feest niet meer, zoals vroeger omgeven is door bezinningsdagen, maar gewoon een vrije dag oplevert, die weliswaar begint met eren speciaal gezongen plechtige Mis, maar voor de rest wordt opgevuld met 'kienen' voor mooie prijzen in een grote zaal met schetterende muziek en gezellige drukte. En kijk, dat vindt de kronikeur nu weer wel leuk: "Hulde aan de organisatoren! Vaker doen!"

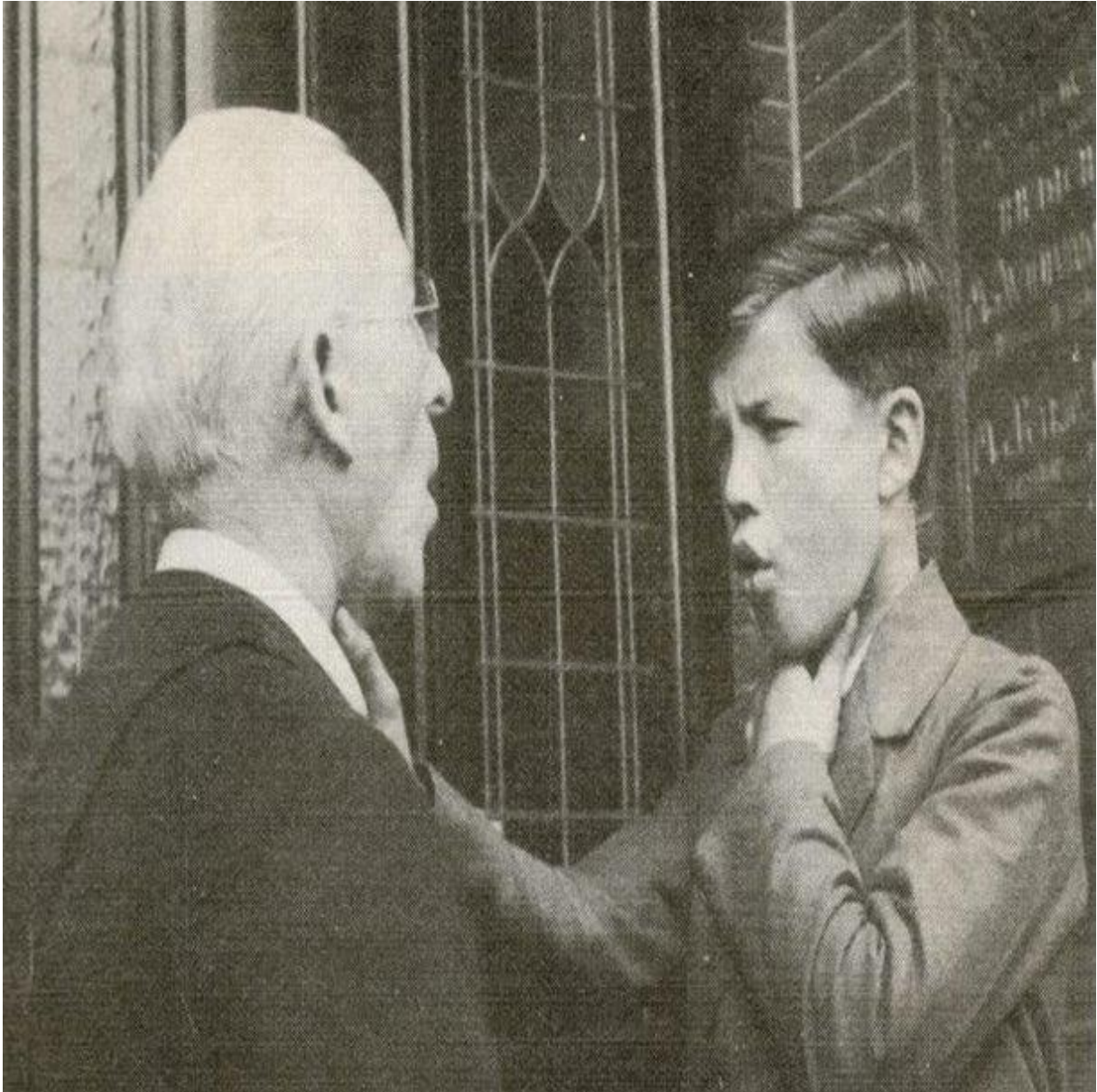
Woensdag 14 december ontwaakt Rolduc onder een prachtig **sneeuwkleed**. Dat is een heel schilderachtig gezicht. Het koninklijke huwelijk in Brussel tussen Koning Boudewijn en Prinses Fabiola past daar wel bij. Het tv-zaaltje op de herengang zal wel vol gezeten hebben met zwijmelende knoopjestogen die gaan kijken naar wat hen ontzegd is.

Peggy

Maandagavond is de laatste avond van het eerste trimester van het schooljaar 1960-1961. Dinsdagmorgen zijn er nog twee composities/proefwerken en dan rijden de bussen voor om iedereen thuis te brengen voor een kerstvakantie tot 10 januari 1961, een dag extra. Die laatste avond wordt er weer gekiend, een volksvermaak dat niet bij Rolduc past, vind ik zelf, vooral als een vet konijn de hoofdprijs is, dat met Kerst aan de tafel van de winnaar zal worden opgegeten. Het beestje probeert zich nog naar de vrijheid te spartelen, maar tevergeefs. Ik schrijf deze regels met een brok in mijn keel, denkend aan mijn twee huilende zussen een jaar later. Hoezo? Welnu: nauwelijks een paar maanden op Rolduc of ik werd al lid van de Konijnenclub. Een ongeregeld groepje jongens, dat zich bezighield met het fokken van konijnen in een klein schuurtje aan het pad langs de westkant van de bovenste vijver. Hokken uitmesten en af en toe een rammelaar in het hok van de moerkonijn smijten en wachten op konijnenseks om daarna de dieren met grote handschoenen weer te scheiden. Ik heb daar als broekeman echt aan mijn voorlichting en de essentie van mijn biologie kunnen werken. En het geviel in die dagen ook, dat er een babykonijntje alleen achterbleef in een nest omdat de moeder per ongeluk te snel richting feestbraadpan moest. Met Kerstvakantie mocht ik het diertje, dat met kleine poppenflesjes melk in leven werd gehouden, mee naar huis nemen en mijn twee zusjes ontfermden zich toen over ‘Peggy’ met zijn mooie grijze vachtje en zijn wakkere oogjes. Zelden is een konijnenwees zo vertroeteld en geknuffeld dan die Peggy. Ik weet niet meer hoe lang Peggy vertoefde in zijn Maastrichtse konijnenhemel. Ik denk eigenlijk alleen de Kerstvakantie. Want anders zou hij te groot zijn geworden voor de schoenendoos, waarin ik het beest vervoerde. In elk geval kwam rond de volgende Kerstmis de vraag van mijn zusjes hoe het met Peggy ging. En toen moest ik schuldbewust bekennen dat hij als kerstkonijn verkocht was door de club. Hij was immers een ‘rammelaar’ en die draagt nu eenmaal niet bij aan het uitbreiden van de konijnenpopulatie. Net zoals kippenvlees uit de supermarkt altijd van hanen afkomstig is, omdat die nu eenmaal geen eieren kunnen leggen.

Enfin, het werd een waar drama: Peggy is ergens in de buurt van Kerkrade opgegeten met de Kerst: tranen en tandengeknars bij mijn zussen. Het staat niet voor niks aan het slot van het evangelie over zomaar een rijke man (Homo quidam) die een grote maaltijd aanrichtte: “Fletus erit et stridor dentium”. Daar zal geweest zijn en geknars der tanden.

De Kerstvakantie van 1961 verregent totaal en bovendien overlijdt op dinsdag 3 januari **Broeder Cesarius**, die in 1879 als twaalfjarige op Rolduc kwam, niet om naar school te gaan, maar om er kinderarbeid te verrichten ondanks het Kinderwetje van 1874, dat dat verbood. Cesarius werd portier van Rolduc, ging later naar de Broeders van de Beyart in Maastricht en ontwikkelde zich door zelfstudie tot een van de beste leraren in het doofstommenonderwijs. Er is nog meer veranderd of juist niet op Rolduc constateren de terugkeerders. Het voetbalveld is nog steeds niet in orde. De grote eetzaal van de cour heeft nieuwe tafel gekregen. **Een Zuster Agatha is ook weg.** Zij zorgde als hoofdverantwoordelijke voor de planning van de maaltijden op Rolduc en wordt deerlijk gemist gezien de opgeschreven uitroepen in de kroniek.

Op deze foto uit het archief van De Vriend (jaargetal niet bekend) ziet u br. Cesarius die met een leerling de klank OE of OO oefent. De leerling heeft een hand aan de keel van de broeder en aan zijn keel om de trilling te voelen en te vergelijken. De foto is gemaakt op het bordes voor de hoofdingang van IvD.

IJspret

Gelukkig is er ook goed nieuws: op zaterdag 14 januari begint het stevig te vriezen tot dinsdag 17 januari. Dan binden sommigen de ijzers onder, maar het ijs is van slechte kwaliteit, niet glad. En na een paar dagen valt de dooi alweer in. Weg ijspret! Het zegt me niks: ik was altijd al een koukleum en al helemaal niet sportief. Ik ben waarschijnlijk blijer

geworden door een aanpassing van de dagorde: de vrije avondstudie mag direct aansluiten aan de verplichte studie, zodat ik nog langer in mijn boeken zit te neuzen. Heerlijk! Al is de vraag of die aanpassing van de dagorde ook op Klein-Rolduc van toepassing was.

Zingen

Want de wereld van de nieuwkomers was toch een heel andere dan het bestaan vanaf 2 gym en hoger. Klein-Rolduc was apart. Een eigen speelplaats, een eigen studiezaal en een eigen zaaltje om te eten. Ik heb me de eerste maanden vooral verbaasd over de verschillende tongvallen en dialecten van de nieuwkomers. Mijn grootste belangstelling had vooral het piepkleine biljarttafeltje in de ook weer aparte speelzaal van Klein-Rolduc. En natuurlijk ging ik meteen als sopraantje bij het koor van **Zjuulke**, op zondag “mijnheer Schrijen.” Zingen heeft mij altijd gefascineerd, al waren er ook periodes dat ik de ene repetitie na de andere liet lopen. Dat pikte Zjuulke dus niet. Ik herinner me dat ik na drie gevallen van afwezigheid in de speelzaal van Klein-Rolduc door deze dirigent op mijn gedrag nogal nadrukkelijk werd aangesproken. Ik schrok daar zo van, dat ik wegdook tussen de jassen die in een hoek aan haken hingen, geen muurhaken, maar haken aan stangen, die in de ruimte uitstaken. Geen probleem voor Zjuul. Hij dook met zijn lange armen tussen de kinderjasjes door en had me al snel te pakken. Ik werd aan mijn oren tevoorschijn getrokken en alsnog dringend toegesproken. Deze vorm van korte metten maakte zo’n indruk op mijn kinderzieltje, dat ik nooit meer een repetitie heb verzuimd.

Opera!

Op dinsdag 17 januari gaan de jongens vanaf drie gym naar het Stadttheater in Aken om de opera ‘Fidelio’ van Lodewijk van Beethoven te zien en te horen. Toen ik op drie gym zat, mocht ik voor de eerste keer een opera beleven. Daar kom ik nog over te schrijven, later, maar jonge mensen op tijd klassieke opera’s voorschotelen heeft een verpletterende invloed, die het hele leven lang nagalmt. Dat heeft voor mij gegolden, maar ik denk ook voor anderen. En op deze volle dag verschijnt er ook weer een nieuw schoolblad, bedacht en uitgevoerd

in IVb. Rolduc borrelt misschien niet altijd van talent maar wel van initiatief. Op zondag 22 januari schrijft de officiële misliturgie voor, dat er voorlopig voor de laatste keer het lofgezag ‘Gloria’ na het ‘Kyrie’ gezongen mag worden. In de Paaswake wordt het Gloria pas weer gezongen in de prachtige versie van de eerste mis, terwijl alle bellen en klokjes in de hele kerk mogen mee-rinkelen. Daarom zingt 6 gym op deze 17de januari een meerstemmige mis, de Missa in honorem Sanctae Clarae van de componist Kuypers. Heel aardig gezongen zeggen toehoorders tegen de kronikeur en die schiet uit zijn slof. Hij vindt het een geweldig initiatief en ergert zich groen en geel aan de lauwe reacties.

De Serre

In de achtertuin, links achter het kerkhofje wordt een nieuw gebouw neergezet voor de ‘Serre’, een van Rolducs grootste verenigingen voor jongens die gek zijn van planten en bloemen. Op woensdag 25 januari sneeuwt Rolduc compleet is. Het is jammer dat de redactie van het jaarboek niet onmiddellijk op het idee is gekomen om een mooie serie foto’s te (laten) maken van de besneeuwde gebouwen. Een gemiste kans met dat miezerige plaatje van het balkonnetje van de presidentskamer. Provisor Houben is genezen en uit het ziekenhuis ontslagen, maar kan nog niet ten volle aan het werk. Hij komt al een paar dagen kijken op Rolduc. De reeks intercollegiale sportwedstrijden tussen de bisschoppelijke colleges in Limburg en Rolduc gaan onverdroten verder met biljarten en ping-pongen. De kroniek put zich uit om de standen en de prijzen zo nauwkeurig mogelijk bij te houden en weer te geven. Rolduc wordt eerste bij het pingpongen en tweede bij het biljarten. Geweldig, toch! Op 31 januari verschijnt de tweede editie van de VREE, Rolducs Schoolblad. Dit nummer gaat vooral over de Heeren XVII (Zeventien), een college van 13 Heren studenten en 4 Heren leraren, dat zich vooral richt op ondersteuning van het gezelligheidsleven op Rolduc, ontstaan uit de organisatie van de twee kienfeesten in december. Wie er precies in het college zitting genomen hebben is niet bekend. Donderdag 2 februari is het Maria Lichtmis, normaal een vrije dag, maar die blijkt afgeschaft. De plechtigheden, zoals de lichtprocessie door de gangen vinden in de avonduren plaats.

De kronikeur treurt: “Aan de algemene tendens in Kerk en maatschappij om de dagen van devotie af te schaffen doen wij mee. Het is vandaag geen vrij.” Is dit de tekst van een overwerkte leraar of komt devotie alleen tot stand als de school dicht is? Ik kom er niet achter, zelfs niet door het citaat uit een pelgrimslied van Père Duval. Maar de expositie van Gène Eggen uit Ulestraten van schilderwerken, houtsnijwerk en linoleumsneden roept toch het gevoel op van een aangrijpend gebeuren, die lichtprocessie door de Rolducse gangen. En zoals zo vaak kan het op die tweede lichtende dag van februari op Rolduc niet op: na het souper, zeg maar avondeten of Abendbrot, worden de Filmstudiedagen geopend. Thema: De intrede van de geluidsfilm. Daarover schrijft de kroniek tweeëneenhalve kolom tekst met programma, toelichting en bespreking van films. Een lyrisch verhaal, maar ik kan mij van dit maar liefst vier dagen durende evenement geen enkel beeld herinneren. Wacht, de eerstejaars en de jongens van de VeeKaa krijgen natuurlijk een aangepast programma. Want, eerlijk is eerlijk: ‘Jimmy Stassen en zijn filmclub Lumière pakt uit en dan is het zelfs voor de groten en de heren zeer geslaagd, maar toch ook overladen.’ Op zondag 5 februari is er alweer intercollegiale: schaken en dammen in Roermond. De Rolducse denksporters komen terug met een derde plek voor de schakers en een eerste plaats voor de dammers. De kroniek is verguld. De carnaval, die op zondag 12 februari wordt gevierd, valt in het halftrimester en mag dus thuis gevierd worden. Zelfs het zonnige weer werkt mee. Veel minder leuk is dat op de zaterdag voor het grote feest leraar Engels en godsdienst Herman Reijnen in zorgwekkende toestand naar het ziekenhuis moet. Aswoensdag 15 februari: het feest zit erop en iedereen is weer terug. Dat geldt ook voor provisor Houben die weer aan de slag mag na zijn ziekte. Oud-leraar Engels en godsdienst Herman Reijnen is na een kort ziekbed in Heerlen overleden op 69-jarige leeftijd. Oud-directeur Van der Mühlen schrijft in hetzelfde jaarboek een indrukwekkend In Memoriam voor deze “beminnelijke en fijnbeschaafde mens” (citaat uit kroniek). Natuurlijk kan ik me Herman Reijnen, de veelgeprezene, niet herinneren. Ik zou een mooi portret van deze man in de kolommen op prijs gesteld hebben of bij zijn ‘in

memoriam', maar wel met een onderschrift eronder of erbij, voor de zekerheid: dit is hem nou, beste jongens.

Antigone

Op zaterdag 25 januari loopt er een onbeheerde hond door en van de gangen van het schoolgebouw, net als er een wisseling van lokalen is. In de stroom leerlingen is het dier niet agressief. Alleen de melding van dit voorval klinkt veel onheilspellender dan nodig is. Er blijven vragen: hoe kwam die hond daar en waar was zijn baas? Dat wil je toch weten, niet dan? Op twee februari **kloeg** (ja, ja, een ouderwetse werkwoordsvorm die is afgeschaft, maar ik vind hem leuk net als 'sloeg' en 'loech') de kroniekschrijver dat de dagen van devotie steeds meer worden afgeschaft. Toch schijnt er nog hoop te zijn. De leiding van Rolduc besloot tien dagen na Aswoensdag dat in verband met de Vastentijd de dagorde in de achtenduren wordt omgegooid bij wijze van experiment. Tijdens de vastentijd zijn er elke woensdag en zaterdag twee missen, een voor de hogere en een voor de lagere klassen. Voor een van de twee groepen wordt ook het begin van de ochtendstudie in tijd verschoven naar een ander tijdstip. Er is veel bijval voor dit devote experiment. De culturele opvoeding van de Rolduciens is niet kinderachtig: er is geregeld 'a night at the opera' en qua toneel is het aanbod verre van kinderachtig, afgezien van 'De scepter van Koning Bombazijn'. Op de laatste dagen van februari komt het Zimmertheater uit Aachen een uitvoering brengen van de 'Antigone' van de Franse toneelschrijver Jean Anouilh, waarschijnlijk in grote aula. In het Duits? In het Frans? Het staat er niet en ik heb de uitvoering niet gezien want: alleen voor drie gym en hoger. Ik denk in het Duits, want dat is voor mensen die al zolang een halve kilometer aan de rand van Herzogenrath rondrennen en vrij vaak Kerkraads horen toch niet zo'n probleem.

Maart 1961 begint als verenigingsmaand. Op 1 maart sluit de Rolducse atletiekclub zich aan bij de atletiekvereniging van Schaesberg (zo heette ooit een deel van Landgraaf) en via die link bij de KNAU, jazerker, de Koninklijke Nederlandse Atletiek-Unie. Op 2 maart volleyen de heren tegen de jongens en de heren winnen nota bene met 4-1. Dat zijn vijf sets achter elkaar. Ik denk dat de jongste heren tegen de jongens

speelden. Niettemin is de kronikeur, zelf ook een heer, natuurlijk, helemaal in de gloria. In geen tijden gebeurd: boekstaven dus. En dan is er nog de postzegelclub 'Rodaphiel' die haar eerste tentoonstelling houdt op zondag 5 maart. Het bestuur heeft berichtjes naar vier kranten gestuurd en dat was te merken: het loopt met het plaatsen van wegwijzers storm in het vergaderzaaltje.

Duitse les

Op woensdag 8 maart komen de vijfgyppers erachter dat vier jaar Duitse les nog helemaal niks voorstelt. Zeker niet als je een groep Duitse scholieren van hetzelfde schooljaar, (dat over de grens 'Unterprima' heet en deel uitmaakt van het Knabenkonvikt 'Haus Eich' uit Aachen) ontvangt en een normaal gesprek met de buitenlandse klasgenoten wil voeren in enigszins correct Duits. Datzelfde geldt voor het Waals/Frans bij het gelijktijdige bezoek van de leerlingen van de vijfde klas van het Collège Patroné uit Eupen. Maar in de context van dit initiatief, denk ik dat de Eupenaren wellicht ook Duits gesproken hebben om de spraakverwarring niet al te groot te maken. Het gaat ik elk geval om een ontmoeting van scholieren uit drie bisdommen die aan elkaar grenzen en tegelijk in drie verschillende landen liggen. Het ijs brak uiteindelijk wel, maar het duurde even. Zeker toen er de onvermijdelijke Kaffee mit Kuchen geserveerd werd. Enkele jaren later heb ik zelf een dergelijke Babylonische ervaring meegemaakt. Je voelt je echt machteloos en extreem dom... en houdt zoveel mogelijk je mond dicht. Het bleek in 1961 uiteindelijk om een soort scholierencongres te gaan met als hoofdthema een dringend beroep op alle katholieken met een goede opleiding om Europa te steunen.

Macbeth

Halfvasten valt op zondag 12 maart en dan is het tijd voor het grote, traditionele Halfvastentoneel, waarvoor spelers gevraagd worden uit de hele populatie van Rolduc, terwijl de vrouwenrollen zonder enige beperking vervuld worden door jonge vrouwen van buiten de muren, uit Kerkrade en omgeving. Dat is wel eens anders geweest, maar nu is er al een vaste kern van talentvolle dames. Leraar Engels Meertens heeft

gekozen voor “Macbeth” van Shakespeare, een Schots koningsdrama, waarvan verschillende scènes mij nog voor de geest komen na ruim zestig jaren. De Vondeltraditie uit de jaren dertig is nu wel definitief doorbroken. Regisseur Meertens krijgt een geweldig positieve recensie van zijn toneelproject van de hand van collega-leraar Leo Wijnen, die ook tot het regie-trio Meertens-Lenders-Wijnen behoort. Als scholieren hebben wij veel cultureels goeds te danken aan deze drie mannen tijdens ons verblijf op Rolduc. Op 13 maart wordt aan de jongens van Groot Rolduc door de klassenleraren een boekje uitgereikt met een voorwoord van de bisschop. De brochure komt in de plaats van het traditionele reglement. Er staan amper verbodsbepalingen in en de algemene regels beperken zich tot zes. Kronikeur is kritisch: voor hem had het best wat strikter en strenger kunnen zijn, maar hij verbergt die mening achter een oudere lezer, die zijn wijze hoofd schudt. Ik heb dat boekje nooit gekregen natuurlijk, toen, en kan er dus ook niet uit citeren. Of het beoordelen. Op zaterdag 18 maart is in de kathedraal van Roermond de jaarlijkse priesterwijding van 22 kandidaten. Zes gym gaat er heen. Op Rolduc wordt een plechtige Hoogmis gezongen, ’s middags is vrij en ’s avonds draait een leuke film in de grote aula. Zaterdag 25 maart is het feest van Maria boodschap, negen maanden voor de Kerst. Het patroonsfeest van de oude Augustijner abdij. Het is een lesvrije feestdag sinds eeuwen en eeuwen. “Een heerlijke adempauze voor de composities”, meent de kroniek, en die vrijheid wordt meteen ingevuld: de drie-gymmers worden in de Maria Congregatie opgenomen. Dat is een belangrijke organisatie, afkomstig uit de cultuur van en opgezet door de Jezuïeten en bedoeld als een toewijding van jongens, voor het uitbreken van hun puberteit aan de Heilige Maria. De opname plechtigheid is gedrenkt in vroom gezang dat dat deze keer op voortreffelijke wijze wordt verzorgd door een gelegenhedskoortje uit IV Gym, dat in de kroniek een “mussenkoortje” genoemd. Grappige uitdrukking, maar de vraag is of IV gym niet al de baard in de keel heeft. Mijn vader zaliger was ook congreganist hij liet mij zijn lidmaatschapsboekje na, gedrukt in 1946, waarin alle plechtigheden van de MC nauwkeurig beschreven staan. Een van de regels: wekelijks een bijeenkomst en is dat onmogelijk, dan een keer in de drie weken. Deze

vroomheid wordt in de dagorde gecompenseerd door een “levend ganzebord” op de cour. Op deze speelplaats zijn overal behendigheids spelletjes en sportieve opdrachten uitgezet. En ’s avonds worden reisfilms vertoond over Londen, Engeland en Schotland. En dat allemaal aan het begin van de Goede Week, waarin ook het tweede semester moet worden afgesloten met composities/proefwerken en wat dies meer zij. Op woensdag in de Goede Week is een team van zes jongens ingeschreven voor een verkeersquiz in Kerkrade. Ze winnen nog wel de eerste prijs en elk een boekenbon van 10 gulden. Hoe men het klaarspeelt: ’s ochtends op Witte Donderdag zijn de laatste proefwerken gepland. Het trimester is dan om, maar iedereen dient te blijven voor de plechtigheden van Witte Donderdag en Goede Vrijdag. Er wordt religieuze muziek gedraaid in het vergaderzaaltjes rond een toepasselijk hoorspel en na de mis met voetwassing laten de keukenzusters zich van hun beste kant zien. Het souper is versierd met kleurige servetten, lopers op de tafels, eitjes met kuikentjes en hoedjes en stukken chocola.

Goede Vrijdag dan begint met een brievenactie tegen de armoede in de wereld onder fragmenten van Bachs Matthäuspassion. Er wordt ook nog een Passie-programma voorgedragen. En eindelijk na de ellenlange Goede vrijdag-dienst staat het voorplein vol autobussen en kan iedereen naar huis.

Als de kronikeur aan zijn van-dag-tot-dag-verslag van het derde trimester van schooljaar 1960-1961 begint en wel op dinsdag 18 april, bezingt hij in de stijl van menige klassieke schrijver de eerste menselijke ruimtereis van de Russische majoor Joeri Gagarin op woensdag 12 april vanaf even na zeven uur in de ochtend, Nederlandse tijd, durende een uur en 48 minuten in zijn ruimteschip Wostok, midden in de Paasvakantie, dus. Hij klaagt over de lengte van het derde trimester: 13 weken of 89 dagen, terwijl ieders ruimte is ingeperkt, als Roda’s poort en deuren achter iedereen zijn dichtgevallen. Hij hoopt op meer ruimte in al die tijd, net als de ruimte voor kosmonaut Joeri. Dat is het bruggetje.

Het trimester begint met een paar doorbraken. Het opknappen van de kerktoren kan eindelijk zijn laatste fase ingaan, nu de specialisten van Monumentenzorg in de week na Pasen belangrijke knopen hebben doorgehakt over de voortgang van de bouw. Ook het voetbalveld is klaar: de drainage is af en het hele speelveld is met zwarte gravel bedekt. Maar verder is nog niets geregeld en de intercollegiale voetbal van 5 mei a.s. kan op Rolduc nog niet terecht. In ieder geval kan het Rolducs elftal wel er gaan trainen, al lopen de spelers daar heel wat schaafwonden op bij valpartijen in de scherpe gravel. Op zondag 23 april doet Haagse toneelgroep Arena Rolduc aan met een uitvoering van Shakespeares 'Comedy of Errors', een ingewikkelde comedie, waarvan ik me alleen de allereerste scène herinner, als het doek helemaal open is: Een vrolijk, kleurig en grappig straatbeeld met heel wat heen en weergeloop. Wat hebben we toch vaak in die aula genoten!

Feesttrimester

Het verslag van derde trimester van het schooljaar 1960-1961 laat een aaneenrijging zien van feesten en sportwedstrijden met de nadruk op voetjebal. Voetballen voor en voetballen na, er komt geen eind aan, voordat ook het schooljaar kan worden afgesloten. En zijn mijn punten voor "Lichamelijke Oefening" altijd de laagste punten geweest van mijn Rolducse rapporten door al die zes jaren heen: zeventjes, zesjes, af en toe een verdwaalde acht of een zeven plus. Ik speelde wel in het klasse-elftal en liep af en toe een stukje lang afstand of een sprint op de jour de jeux, maar dat was het dan ook. Meer nog: aan voetjebal had ik een gruwelijke hekel. Altijd dat heen en weer geren. Naar voren, en dan weer naar achter en steeds schreeuwen en zwaaien of ze je de bal wilden toespelen. Het was geen voetbal maar schreeuwbal. Het feesten begon al op woensdag 26 april, de 25ste verjaardag van de priesterwijding van de leraar klassieke talen Gène Senden, alias de Maraboe. Het is weer tijd voor een Hoogmis en een buitengemeen vroom en ook dankbaar stuk tekst als herdenking van een priesterroeping. Over eenzaamheid en verplichte gevoelsarmoede geen woord; wel het opmerkelijke citaat 'Amor vincit omnia' uit de toespraak van de president, maar wel onder een strenge voorwaarde: "Amor moet vooral christelijk begrepen

worden”. En dan is er ook nog een feestconcert met het harmonieorkest van de Mijn Wilhelmina en zelfs de “Maastreechter Staar”. Kosten nog moeite gespaard.

1 mei, dag van de arbeid en Koninginnedag en inwijding van het nieuwe voetbalveld met een match van de Cour tegen Pantarei: 6 – 6. 5 mei Bevrijdingsdag en voetbalintercollegiale in Sittard MET Rolduc op een derde plek. Dinsdag 8 mei: drie dagen schriftelijk eindexamen achter elkaar. 10 mei: groot leerlingencabaret in de aula. 14 mei: de jeugdintercollegiale voetbal in Weert: Rolduc alweer derde. Met 's avonds toch een lachavond van de Toneelclub, die niet in de smaak valt. 19 mei: filosofencabaret: erg leuk. Vanaf eind mei ruikt iedereen al het einde van het schooljaar. Er moet nog even hard geblokt worden op woordjes en werkwoordsvormen, maar er zijn ook mooie films, spreekbeurten, reizen van groepen naar interessante musea en op donderdag 1 juni, Sacramentsdag, een vrije dag hebben de grote verenigingen hun jaarlijkse uitstapjes. Enkele dagen later barst een van de fanatiekste voetbalcompetities los op Rolduc: de klassewedstrijden. Volgens de traditie moet het hele drie gym hun voetbalploeg in een aparte tenue naar het veld begeleiden en daarbij ook nog een soort strijdlid zingen. Dit jaar verschijnt de hele club 3 gym in donkere overals met een witte sjerp om de nek en een mijnwerkershelm met lamp erop. Ondanks deze heldhaftige kostumering verliezen de lefgozers hun eerste wedstrijd van 4 gym met 3-2. De eerste twee zondagen van juni gaan naar het bezoek van de ouders, die willen weten hoe het met hun jongens gaat wat studieresultaten betreft. De president houdt in de aula twee keer zijn pas-op-vakantie-toespraak. Ze krijgen een aangepaste reprise van het cabaret voorgeschoteld en nog een concert op het bordes van de cour, uitgevoerd door Rolducs harmonie. Op de priestercontactdag van donderdag 8 juni staat het probleem van de afnemende priesterroepingen centraal. De kronikeur doet geen inhoudelijke mededelingen over dit nijpend probleem maar gaat verder met voetballen en andere sporten. 4 Gym kruist de degens met 4 HBS van het Heerlense Bernardinuscollege. Met voetballen en volleyen wint Rolduc. In al die andere takken van sport wordt Roda ingemaakt.

Op zondag 11 juni moet het eindelijk eens genoeg zijn geweest met dat eindeloze voetjebal. Eigenlijk zouden de klassewedstrijden verder moeten gaan, maar er moet ook tijd zijn voor mooi toneel en nog wel een ‘wereldpremière’ van een spannend detective-stuk van de hand van nota bene een eigen leerling van Rolduc, Jos Boesten uit Brunssum van vijf gym: een bloedspannend toneelstuk, ”De lachende moordenaar” dat Klein Rolduc alweer niet mocht zien. Ik herinner me er dus niks van. En ook nog gespeeld door de kopstukken van de eigen Rolducse Toneel Vereniging.

Novietjes

Op maandag 12 juni komen de jongens die in september 1 gym en Klein Rolduc misschien mogen bevolken, toelatingsexamen doen. “De bedremmelde novietjes”, zo beschrijft de Kronikeur ze. Dat is niet aardig, Lenders. In ieder geval mag mijn jaar en mijn vrienden daarin, allemaal Noordlimburgers, naar Groot-Rolduc, als tweegyammers, mits de punten voldoende hoog zijn. Op donderdag 15 juni gaat 5gym voetballen tegen 3gym. De jongsten van de twee verliezen met 3-2, maar de underdog protesteert zeer heftig tegen het laatdunkende commentaar van vijfgygger Matje Thelen uit Sjevémút met een microfoon aan de zijlijn. De hele eerste helft lang tot de klassenleraar ingreep en hem het zwijgen oplegde. De voetbalverruwing in de beginfase, zou je zeggen. Maar veel belangrijker op deze donderdag in juni is natuurlijk, dat de mondelinge eindexamens op deze dag beginnen en tien dagen zullen aanhouden. In deze junimaand krijgt Rolduc er een nieuwe sport bij: volleyen. De nieuwe volleybanen, aangelegd langs de oostkant van het ook al nieuwe voetbalveld worden ingewijd met een heus toernooi, waarin de eigen ploeg derde wordt van de zes deelnemende ploegen, ook van buiten.

Zes gezakt

Ergens tussen al die sportuitslagen staat ook de einduitslag van het eindexamen gym: Van de dertig kandidaten zijn er 24 geslaagd, 17 alfa's en zes beta's. **Zes zijn er gezakt, evenveel alfa's als beta's.** Een niet onredelijk resultaat vindt de kroniek, zeker tegen de achtergrond van de sportverdwazing alom: Er is noest gewerkt en de beoordelaars waren niet echt streng. Zo zijn de pessimistische verwachtingen niet uitgekomen. En daarmee is het schooljaar, mijn eerste op Rolduc eigenlijk ten einde gekomen, want het gaat tenslotte om de studievorderingen van de jongens en de gymnasiale opleiding.

Schutters

Maar er is elk jaar zoveel meer te doen op Rolduc. Daags na de eindexamenuitslag op zondag 25 juni is er het koningsschieten bij de handboogschutters de regerende koning, Loek Hunnekens wordt van de troon gestoten (geschoten, eigenlijk) en zijn opvolgers is Piet Bruynen. Hij krijgt het zilver omgehangen, net als bij de traditionele geweschutters, nadat hij met 40 pijlen 253 punten scoorde, een gemiddelde van ruim 6 punten en dat is niet echt koninklijk. De Rolducse atletiek-club bezoekt de zoveelste intercollegiale in Roermond en wint glansrijk. Sittard, de winnaar van verleden jaar waren zo zeker van zichzelf, dat ze de beker maar thuis hadden gelaten. Jammer voor hen. En dan is er ook nog een soort Europacup-competitie tussen Minor (jongens uit Zuid-Limburg), Sparta (Noord- en Midden-Limburg) en Pantarei (De Kuuzje of filosofen). Sparta verliest al snel twee keer en 's avonds spelen Minor en Pantarei met 1 – 1 tegen elkaar gelijk en is een beslissende match nodig op 2 juni.

Gijsen

En tenslotte op donderdag 29 juni en zaterdag 30 juni het Presidentsfeest en daarna de Jour des Jeux, beginnend al op de donderdagmiddag na het uitgebreide diner. Opmerkelijk is dat de later zo omstreden bisschop Jo Gijsen in 1961 bij verrassing de gebruikelijke

grote tafelspeech van het presidentsfeest hield namens het lerarenkorps en groot succes boekte. Lees mee met de hand van Jan Lenders, chroniqueur van dienst: “En Mhr Gijsen houdt een rede die we niet achter hem hadden gezocht. Puntig geformuleerd, vol woordspelingen en onverwachte wendingen, valt het ene steekje na het andere tussen het verblufte publiek. Zijn peroratie zullen wij niet licht vergeten. Rolduc in de steigers, Altijd zullen wij een Rolduc in de steigers moeten zijn, waar getimmerd en gemetseld wordt aan onszelf, onder het oog van de opzichter.”

Sjoenkelen en polonaise

De laatste proefwerken/composities vallen in de eerste twee weken van juli. Het is gelukkig regenweer en dat betekent dat het warme weer voorbij is. Op het voetbalveld wordt nog snel de ene kleine finale na de andere afgewerkt in de kleinere competities. Op donderdag 13 juli is het leed geleden en is het wachten op de uitslagen. Om de zenuwen te bedwingen is er dan het traditionele flatsj-concert dat door de voortdurende regen naar de aula is uitgeweken. Na de pauze komt de lollige muziek en ja, daar begint het sjoenkelen en het lopen van diverse lange polonaises over de bühne en door de zaal. De prefectuur vindt het echt te gezellig en daarom moet de dirigent van de muziek afslaan en de jongens kalmerend toespreken. Het loopt goed af. Quatorze juillet, vrijdag 14 juli, niet als zodanig opgevoerde nationale Franse feestdag, maar wel de dag van de waarheid. Iedereen krijgt de eindconclusie van zijn vorderingen van dit schooljaar te horen op de kamer van zijn klassenleraar. Er heerst een nerveuze sfeer onder de jongens. Vinj'tgek? Daarom moet er van alles georganiseerd worden om de troep rustig te houden. De intussen bekende Heren Zeventien hebben een kwajongconcours bedacht van 10 tot 13 uur, daarna is het diner en vervolgens nog een niemandal van een film. En dan is er in de aula de prijsuitreiking. De leerlingen van elke klas met de hoogste punten voor de meeste vakken mogen plechtig de bühne op komen om een hand van bisschop en president te krijgen. Later op de kamer van de klassenleraar volgt de uitreiking van het rapport en een mooi boek, de zogenoemde

klasseprix. Maar eerst volgen nog twee belerende, maar uiterst goedbedoelde toespraken van bisschop en president vol verkapte waarschuwingen tegen de vrijheid die de vakantie nu eenmaal onvermijdelijk biedt. Na deze plechtige zitting, die mij ook voor het eerst de bühne op zag gaan, luidt de bel en dan is het rennen naar de Heerengang, naar de kamer van ‘Rouwetje’. 4 negens, vijf achten, twee prijzen twee eerste vermeldingen en de echte klasseprix: Het boek “Wie was Don Quichot, het leven van Miguel de Cervantes” van Rafaello Busoni, uit het Engels vertaald en bewerkt door Miep Diekmann.

Eindelijk

Op zaterdag 15 juli is het dan toch eindelijk zover: We zingen een plechtige Hoogmis tot dankzegging voor het schooljaar met aan het slot een Gregoriaans Te Deum. Daarna is ontbijt, want het is nog de tijd van nuchter ter communie gaan en dan staan de bussen klaar op het voorplein: Vakantie met een hoofdletter. Er is nog een korte maar zeer intense herinnering uit 1960 die niet in de Rolducse kroniek terecht is gekomen van wege de datum waarop.

Eerste dode

Vlak of heel kort voor ik mijn jonge jeugd en kindertijd achter mij liet en naar Rolduc vertrok in september 1960 overleed in Roermond oud-bisschop **Mgr. G. Lemmens, de Maria-man**. Hij was de eerste dode mens, die ik van dichtbij zag, terwijl ik langs zijn open kist liep in een kerk. Ik zie nog zo zijn gesloten ogen en zijn neus met een dikke pukkel opzij. Maar hoe ik daar gekomen ben en wie dat geregeld had in Roermond, daarvan is niets in mijn geheugen blijven hangen. Het kan niet via Rolduc zijn gegaan, maar misschien wel via de zesde klas van mijn lagere school in Maastricht. Het kan nog net in schooltijd zijn geweest, want ik ben op 25 juli jarig en meestal was dat de laatste schooldag.

Laur Crouzen